

Socialdepartementet

REMISSYTTRANDE
2008-06-13
Ert dnr S2008/3670/HS

Delbetänkande av utredningen Patientens rätt, Vårdval i Sverige (SOU 2008:37)

Stiftelsen Den Nya Velfärden har följande synpunkter på det remitterade betänkandet.

Sammanfattning

Stiftelsen kompletterar de av utredningen redovisade vårdmodellerna med ytterligare en modell utvecklad inom stiftelserna Den Nya Velfärden och Medborgarnas Offentliga Utredningar.

Stiftelsen avstyrker den föreslagna regionala vårdmodellen och förordar fortsatt utredning med sikte på att utveckla ett nationellt enhetligt hälso- och sjukvårdssystem. Invändningen att ett sådant system begränsar den kommunala självstyrelsen avvisas som ovidkommande i sammanhanget

Enligt stiftelsens uppfattning skall staten ensidigt, genom myndighetsbeslut, ställa alla de krav som skall gälla för vårdgivare, oberoende av om vårdgivaren är offentlig eller privat. Kraven skall vara lika för hela landet. Med utgångspunkt i dessa krav skall staten auktorisera alla dem som skall få ge primärvård. Något civilrättsligt upphandlingsförfarande bör inte aktualiseras i någon form i ett valfrihetssystem.

Ersättningssystemet bör vara enhetligt för hela landet och fastställas av staten. Utredningens regionala ersättningssystem avvisas.

Vårdmodeller

Utredningen redovisar i kap 6 förslag till vårdmodeller som har lagts fram av Sveriges läkarförbund och Vårdförbundet. Inför diskussionerna om framtida vårdmodeller finns det skäl att även redovisa den vårdmodell som har lagts fram av den dåvarande stiftelsen Medborgarnas Offentliga Utredningar i skrifterna Hälso- och sjukvård för 2000-talet, ett förslag till ny sjukvårdsstruktur (1992) och HSF-modellen, patientmakt, kvalitet och kostnadseffektivitet i en ny sjukvårdsstruktur (1994). Denna modell har sedan vidareutvecklats, vilket redovisas bland annat i broschyren Ny solidarisk sjukvård.

I korthet innebär modellen följande. Alla medborgare får ansluta sig till valfri, statligt auktoriserad offentlig eller privat vårdgivare och vid missnöje med vårdgivaren byta till annan auktoriserad vårdgivare. Vårdgivaren skall ha ett totalansvar medicinskt och ekonomiskt för patientens vård, oberoende av var och av vem den ges. Vid behov av behandling på sjukhus

Stiftelsen Den Nya Velfärden

Box 5625, 114 86 Stockholm (Danderydsgatan 10) Tel 08-545 038 10 Fax 08-611 35 62

Org nr 802409-5963 info@dnv.se www.dnv.se

eller av specialist beställer och betalar vårdgivaren för behandlingen. Vårdgivaren finansieras av staten genom en fast ersättning för varje ansluten medborgare (kapitering), medan sjukhus och specialister finansieras genom att de får ersättning av beställaren för lämnade tjänster. Förutom för finansieringen svarar staten för kvalitetskontrollen av vårdgivare och vård samt för utbildningen av vårdpersonal. Kvaliteten blir också det huvudsakliga konkurrensmedlet mellan vårdgivare och sjukhus. Kostnadseffektiviteten främjas genom de givna ekonomiska ramarna för vårdgivare (kapiteringen).

Eftersom denna modell leder till att politiker och administratörer i de flesta landstingen går miste om huvuddelen av sina uppgifter, bör det förslag som utredningen lägger fram i det remitterade betänkandet behandlas gemensamt med förslaget till ändringar i rikets indelning i län och landsting.

Fri etablering

Stiftelsen delar utredningens förslag, att ett system med fri etablering i primärvården skall införas. Men stiftelsen avstyrker förslaget att detta skall ske genom en regional vårdvalsmodell. I själva verket leder utredningens ställningstagande till att talet om fri etablering blir mer eller mindre meningslöst, eftersom det står landstingen fritt att ställa upp diverse tilläggskrav som i praktiken gör etableringsfriheten illusorisk. Det torde vara ställt utom varje tvivel, att landspolitiker som ogillar etableringsfriheten inte kommer att avstå från att så långt möjligt hindra den fria etableringen.

Att även utredningen har sett dessa risker framgår med all tydlighet, när utredningen påpekar, att det kan finnas skäl att återkomma till frågan om en mer enhetlig reglering bör införas sedan vårdvalsystemet varit i kraft en tid. Men utredningen förbiser att sjukvården på olika håll redan har varit föremål för förändringar och därför behöver arbetsro. Det är också en gammal erfarenhet att en redan genomförd förändring används som argument för att inte göra ytterligare förändringar. Slutsatsen måste därför bli att man redan nu bör genomföra den förändring som utredningen bedömer behövas på lång sikt, nämligen ett nationellt enhetligt hälso- och sjukvårdssystem.

Stiftelsen avstyrker alltså den lösning som utredningen föreslår och förordar att utredningen får i uppdrag att redan nu lägga fram förslag till hur ett nationellt enhetligt sjukvårdssystem kan utformas och genomföras.

Primärvårdens uppdrag

Stiftelsen anser det inte tillräckligt att staten som föreslås fastställer endast grunduppdraget för primärvården. Skall det bli något reellt innehåll i målet om god sjukvård för alla i alla delar av landet, måste staten ange alla de krav som bör ställas på vårdgivare vare sig de är offentliga eller privata. Någon möjlighet att ställa eller något behov av att formulera ytterligare krav skall inte finnas. Det är också staten som bör ha ansvaret för att kontrollera, att de ställda kraven uppfylls, inte bara när vårdgivaren etableras utan kontinuerligt under den tid vårdgivaren verkar. Att besluta om dessa krav är självklart en myndighetsuppgift som inte kan förhandlas.

Privata vårdgivares rätt att etablera sig

Utredningen har förklarat, att de krav som ställs skall i så stor utsträckning som möjligt garantera konkurrensneutralitet mellan olika aktörer. Trots det anser utredningen att kraven i det beslutade vårdvalsystemet skall gälla bara privata vårdgivare. Enligt stiftelsens mening är det från konkurrenssynpunkt uppenbart att kraven måste gälla alla vårdgivare, även offentliga.

Detta leder i sin tur till att godkännande av vårdgivare inte som utredningen torde anse kan betraktas som en upphandling. Landstingen kan ju inte upphandla från sig själva. Stiftelsen avstyrker följaktligen förslaget att godkännande av vårdgivare skall ses som en upphandling som är underkastad civilrättsliga regler.

Liksom när det gäller fritt val i fråga om sociala tjänster anser stiftelsen, att det är ett offentligt myndighetsansvar att se till att de som lämnar medborgarna sociala omsorgs- eller vårdtjänster har den kompetens, de resurser och även i övrigt den kvalitativa förmåga som medborgarna har rätt att kräva. Därför bör godkännande, i förevarande fall av vårdgivare, få formen av offentligrättslig auktorisation och inte en förhandlad civilrättslig upphandling. Stiftelsen har i ett tidigare yttrande underkänt förslaget till lag om valfrihetssystem. Den lagen lämpar sig naturligtvis inte heller för godkännande av privata vårdgivare. Det auktorisationsförfarande som stiftelsen i stället föreslår lämpar sig dessutom bäst för godkännande av såväl offentliga som privata utförare eller vårdgivare.

Ersättningssystemet

Stiftelsen finner det självfallet att staten skall fastställa enhetliga ersättningsregler för hela landet för att sjukvårdens mål skall uppnås. Med dagens splittrade sjukvårdsorganisation saknas möjlighet att nå de mål för sjukvården som riksdagen har fastställt. Särskilt från konkurrenssynpunkt är det viktigt att olika intressen i samhället inte får möjlighet att med ersättningsreglerna som vapen sabotera valfrihetsreformen.

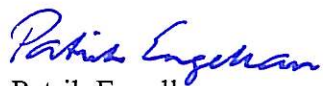
Den kommunala självstyrelsen

Det finns inga givna uppgifter för den kommunala sektorn. Det är riksdagen som beslutar om vilka uppgifter den kommunala sektorn skall ha och, särskilt i fråga om den specialreglerade kommunala sektorn, hur uppgifterna skall utföras. Det har varit förhållandevis vanligt att uppgifter har flyttats mellan statligt och kommunalt huvudmannaskap. Exempel från andra hälften av 1900-talet är mentalvården, polisväsendet, åklagarna, kronofogdarna och domstolarna. Därför utgör den kommunala självstyrelsen över huvud taget inget argument vare sig för eller emot en huvudmannaskapsförändring helt eller delvis för sjukvården. Staten är fri att välja den lösning som bedöms bäst gagna medborgarnas välfärd. Stiftelsen tillbakavisar således utredningens utgångspunkt, att förändringar i sjukvårdens organisation och genomförande skulle kunna hindras av omsorg om den kommunala självstyrelsen.

Övriga synpunkter

Med den utgångspunkt som stiftelsen till skillnad mot utredningen har valt finner stiftelsen det inte meningsfullt att närmare penetrera de olika detaljerna i betänkandet. Stiftelsens övergripande förslag är ju att man inte nu, som utredningen säger, går halvvägs på handlingslinjen där regionala och lokala system alltmer övergår till ett nationellt enhetligt hälso- och sjukvårdssystem, utan att man tar steget fullt ut och ger utredningen direktiv att fullfölja sitt arbete fram till förslag om ett nationellt sjukvårdssystem..

STIFTELSEN DEN NYA VÄLFÄRDEN

Patrik Engellau
Stiftelsens ordförande

G Rune Berggren
Föredragande